

УДК 37(091)(477.83/.86)«1919/1939»:793.3
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2020-90-2>

ШКОЛИ ТОВАРИСЬКИХ ТАНЦІВ ЯК ОСЕРЕДКИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО НАВЧАННЯ В ГАЛИЧИНІ МІЖВОЄННОГО ДВАДЦЯТИЛІТТЯ (1919–1939)

Марушка Магдалина Михайлівна,
аспірант кафедри загальної та дошкільної педагогіки
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
dushka2222@gmail.com
orcid.org/0000-0001-6404-7519

Мета статті – визначити соціально-культурні передумови популярності та масовості шкіл товариських танців як осередків хореографічного навчання; проаналізувати діяльність шкіл товариських танців у Галичині в міжвоєнне двадцятиліття. **Методи.** Для досягнення поставленої мети було використано комплекс дослідницьких методів – конкретно-пошуковий, системний метод, метод логіко-історичного аналізу. Конкретно-пошуковий метод застосовувався у роботі з архівними документами та матеріалами періодичних видань із досліджуваної проблематики. Системний метод дав змогу всебічно та комплексно розглянути діяльність шкіл товариських танців у Галичині міжвоєнного періоду. Метод логіко-історичного аналізу дозволив систематизувати, проаналізувати дані та інформацію, що стосуються предмету дослідження. **Результати.** На основі аналізу архівних матеріалів, публікацій у періодичних виданнях розкрито особливості організації шкіл товариських танців у Галичині 1919–1939 років, систематизовано інформацію про власників та вчителів шкіл товариських танців, досліджено діяльність професійного зв'язку вчителів товариських танців. **Висновки.** Встановлено, що популярність та масовість шкіл товариських танців у Галичині визначали розвиток бальної хореографії, а також роль, яку відігравали танці у тогочасному соціально-культурному житті галичан. Дуже поширеними були дансинги – громадські зали для танців, у кав'ярнях та рестораціях також біли місця для танців. Часто різноманітні товариства організовували танцювальні вечори, особливо у карнавальний сезон. Репертуар бальної хореографії 20–30-х рр. ХХ ст. включав вальс, тустеп, уанстеп, блюз, фокстрот, квик-степ, чарльстон, танго, свінг, твіст, шіммі, каріоку тощо. Ці танці вивчали у школах товариських танців. Школи танців були у багатьох містах Галичини, а саме у Бережанах, Бориславі, Бродах, Дрогобичі, Золочеві, Коломиї, Надвірній, Самборі, Старому Самборі, Станіславові, Стрию, Трускавці. Зміст та методика навчання товариських танців залежали виключно від рівня підготовки педагогів танцювальних шкіл. Учителі танців об'єднувались у професійні зв'язки. Протягом 1919–1939 років у Львові діяло кілька таких зв'язків, які об'єднували фахових та ліцензованих учителів танців з усієї Східної Галичини.

Ключові слова: бальна хореографія, танцювальна культура, товариський (салонний) танець, школа товариських танців, професійний зв'язок учителів танців.

SOCIAL DANCE SCHOOLS AS A CENTER OF CHOREOGRAPHIC EDUCATION IN GALICIA IN THE INTERWAR TWENTY YEARS (1919–1939)

Marushka Mahdalyna Mykhailivna,
Postgraduate Student at the Department of the General and Preschool Pedagogy
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
dushka2222@gmail.com
orcid.org/0000-0001-6404-7519

The purpose – to determine the cultural prerequisites for the popularity of social dance schools as centers of choreographic learning; to analyze the activities of social dance schools in Galicia in the interwar twenty years. **Methods.** To achieve this goal, a set of research methods was used specific search, system method, method of logical-historical analysis. Specific search methods were used when working with documents and materials of periodicals on the researched issues. The systematic method allowed to comprehensively consider the activities of social dance schools in Galicia in the interwar period. The method of logical-historical analysis allowed to systematize, analyze data and information related to the subject of research. **Results.** Based on the analysis of archival materials, publications in periodicals, the peculiarities of the organization of social dance schools in Galicia in 1919–1939 are revealed, information about the owners and teachers of social dance schools is systematized, the professional communication of social dance teachers is investigated. **Conclusions.** It is established that the popularity of social dance schools in Galicia determined the development of ballroom choreography, as well as the role played by the dance in the then socio-cultural life of Galicians. Dance halls were widespread, and there were also dance halls in cafes and restaurants. Often various societies organized dance

evenings, especially during the carnival season. Repertoire of ballroom choreography of the 20–30s of the XX century included waltz, twostep, onestep, blues, foxtrot, quickstep, charleston, tango, swing, twist, shimmy, karioka, and more. These dances were studied in social dance schools. Dance schools were held in many cities of Galicia, namely in Berezhany, Boryslav, Brody, Drohobych, Zolochiv, Kolomyia, Nadvirna, Sambir, Staryi Sambir, Stanislaviv, Stryi, and Truskavets. The content and methods of teaching social dances depended solely on the professionalism of dance school teachers. Dance teachers formed professional relationships. During 1919–1939, there were several such associations in Lviv, uniting professional and licensed dance teachers from all over Eastern Galicia.

Key words: *ballroom choreography, dance culture, social (salon) dance, school of social dances, professional communication of dance teachers.*

Вступ

Розвиток та становлення хореографічної освіти Галичини в 1919–1939 роках залежали від історичних реалій (приналежність території до складу Польщі), суспільно-культурних чинників (вплив західноєвропейських тенденцій на розвиток танцювальної хореографії та пластичної виразності). Важливість проведення всебічного аналізу такої проблематики з метою заповнення білих плям в історії хореографічного навчання в Галичині міжвоєнного періоду та залучення результатів до наукового обігу зумовило вибір предмета нашого дослідження. Хочемо звернути увагу на школи танців, які масово навчали товариських танців, професійно працювали у напрямі хореографічної освіти та культури.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Окремі аспекти розвитку теорії та історії хореографічної освіти і навчання танців у Галичині в 1919–1939 роках, передумови формування салонних танців в Україні розкрито в роботах Н. Горбатової, В. Пастух, С. Єфанової, Л. Бакало, Н. Храбатин, О. Плахотнюка та інших. Зокрема, дисертаційне дослідження В. Пастух присвячене розвитку хореографічної культури в Галичині. Н. Храбатин, досліджуючи танцювальну культуру міжвоєнного Станиславова, згадує місцеві школи танців (Храбатин, 2014). Однак аналіз літератури засвідчив, що передумови та організаційні засади діяльності шкіл товариських танців на галицьких землях залишаються малодослідженими.

Мета статті полягає у визначенні соціально-культурних передумов популярності та масовості шкіл товариських танців як осередків хореографічного навчання у Галичині в міжвоєнне двадцятиліття та аналізі їх діяльності.

2. Методологія та методи

У ході дослідження було використано конкретно-пошуковий, системний метод, метод логіко-історичного аналізу. У роботі з архівними та бібліотечними фондами використаний конкретно-пошуковий метод.

Всебічне та комплексне дослідження діяльності шкіл товариських танців у Галичині міжвоєнного періоду забезпечив системний метод. Для систематизації, аналізу даних та інформації стосовно досліджуваної проблематики використано метод логіко-історичного аналізу.

3. Результати та дискусії

Початок XX століття знаменується розвитком професійного танцювального руху – створюється Міжнародний союз танцюристів та вчителів танців, проводяться всесвітні конгреси та конференції педагогів танцю. Також це був час зміни танцювальних форм бальної салонної хореографії. На початку XX ст. шалено популярними було танго, чарльстон. У 20-х рр. танцюристи захоплюються фокстротом, джазовими та свінговими танцювальними формами.

Танці посідали особливе місце у суспільно-культурному житті галичан. У 20–30-х рр. XX ст. звичною була практика громадських танців у спеціально призначених залах, танцювали у ресторанах. Популярними серед містян були танцювальні вечірки, бали, які організовували різноманітні товариства та клуби. Танці були невід'ємною складовою частиною світського життя, а «відсутність танцювальних навичок сприймалась приблизно так, як у наші дні невміння користуватись комп'ютером» (Бучик, 2015).

Оволодіти танцювальними навичками для виконання парних світських танців можна було у приватних школах товариських або салонних танців. Відповідно до розпорядження Комісара Уряду у Варшаві школи товариських танців визначались як «заклади, в яких з метою вироблення естетики рухів та товариських форм танцю проводиться індивідуальна чи групова наука» (ДАЛО Фонд 1, Опис 56: 2).

Діяльність шкіл товариських танців чітко регламентувалась. Приміщення, в якому проводилось навчання, мало відповідати санітарним вимогам, нормам пожежної безпеки. На заняттях заборонялась присутність сторонніх осіб; недопустимим було навчання або демонстрація непристойних рухів, фігур; з музичних інструментів можна

було використовувати лише грамофон, фортепіано або скрипку, а група музикантів не могла складатись більше ніж з 2 осіб; у приміщенні школи заборонялося розміщення публічних залів для танцювальних розваг, буфетів (ДАЛО Фонд 1, Опис 56: 2).

Школи танців відкривались і велись відповідно до дозволу, виданого гродським староством, воеводством чи намісництвом.

Аналіз архівних фондів засвідчив, що особливе місце у поширенні бальної культури та хореографічного навчання у Галичині посідає Львів. У досліджуваній період там функціонувало більше 20 приватних товариських танців. Вдалося віднайти список осіб, які у 20–30 рр. ХХ ст. вели ліцензовану науку танцю. Серед них – Йозеф Арендт, Пінкас Блох, Хенрика Брисьова-Іраут, Ізидор Борітц, Чеслава Буркацька-Куліговська, Станіслав Дашинський, Станіслав Фалішевський, Тобіаш Кац-Котовські, Нікодем Лоефлер, Кароль Ланг, Рудольф Новіцький, Стефанія Немчиновська, Саломея Рааб (Орглер), Антоніна Шпінетер, Ян Шпінетер, Адам Ян Шпінетер, Барбара Вітлін (Плевінська), Тарас Вітвіцький, Марія Вайдова, Леокадія Валіцька-Цесельська, Вацлав Ваха, Вавжинец Зволінський (ДАЛО Фонд 1, Опис 56: 11). У фондах Державного архіву Львівської області є інформація лише про отримані дозволи на ведення шкіл товариських танців та адреси.

Окрім згаданих осіб, товариських танців у міжвоєнному Львові також навчали Міхал Іраут, Тамара Панченко, Валентин Сливинський, Мечислав Сливський та Мар'ян Вечисти, який був першим танцівником зі Східної Галичини, який був прийнятий до Міжнародного зв'язку хореографів у Парижі (1935). Після закінчення Другої світової війни М. Вечисти виїхав до Кракова, де сприяв становленню професійного розвитку бального танцю в Польщі.

Протягом 1919–1939 років навчання у школах товариських (салонних) танців було популярним і в інших містах Львівського, Станіславівського та Тернопільського воеводств. Зокрема, в Станіславові школу танців мав Володимир Качоровскі; в Коломиї товариських танців навчав Нідгор Корн, у Надвірній – Мендель Рум; у Стрию школи товариського танцю мали Мар'ян Варошинський, Мечислав Штайн, Кароль Лей. У Дрогобичі науку танців у постійно діючій школі вів Якуб Гаузман; сезонні курси танців проводили Владислав Моравський, Лейзер Камерман. У Бориславі товариських танців навчали у школах Маркуса Кушера та Сауля Крігеля. Останній також вів сезонну науку танців у Трускавці.

У досліджуваній період, окрім сталих шкіл товариських танців, курси танців також організовувались об'їзним (мандрівним) способом. Серед учителів, які в такий спосіб поширювали хореографічну культуру і навчали парних бальних танців, були Ян Вільк, Яніна Гавришкевич, Йозеф Голлоб, Мойжеш Глуксман, Леон Ланнер, Яніна Напюрковська, Хелена Петрушкова, Валерія Шпінетер. Їхня діяльність охоплювала більшість міст Львівського воеводства: Бережани, Бірча, Блажів, Бжозів, Хирів, Доброміль, Дукла, Динів, Старий Самбір, Дубецько, Кросно, Ліско, Риманів, Стара Сіль, Устшикі і Загуж, Бібрка, Городок, Ягел, Яворів, Кросно, Любачів, Пшеворськ, Рава Руська, Жешів, Самбір, Старий Самбір, Жовква та інші (ДАЛО Фонд 1, Опис 56: 4-49; ДАЛО Фонд 1, Опис 56: 2, 15, 36).

З метою протидії поширенню практики нелегального та непрофесійного навчання товариських танців створювались професійні зв'язки вчителів танців. Так, у 20-х роках діяла Львівська філія професійного зв'язку артистів балету та вчителів танцю Речі Посполитої Польщі (ДАЛО Фонд 1, Опис 58: 16).

1925 року з метою утримання духу єдності та оборони перед неліцензованими вчителями танців у Львові засновано «Товариство вчителів танців». Товариство розмістилось на Ринку, 40 у школі танців Яна Шпінетера. Діяльність товариства поширювалась на Львівське, Краківське, Станіславівське і Тернопільське воеводства (ДАЛО Фонд 1, Опис 54: 135). У 1938 році назву змінено на «Професійний зв'язок ліцензованих вчителів танців у Малопольщі» (ДАЛО Фонд 110, Опис 4: 20). Такий професійний зв'язок проіснував до вересня 1939 року.

Висновки

Проведене дослідження показало, що у міжвоєнне двадцятиліття у Галичині спостерігались популярність і масовість шкіл товариських танців, які поширювали європейські та світові тенденції танцювального руху та естетики того часу. У школах могли навчатись як новачки, так і ті, хто вже мав певні навички танцювання парних товариських (бальних) танців. Програма навчання у школах товариських танців включала вивчення вальсу, танго, фокстроту, чарльстону, сезонних новинок (каріока, шіммі, твіст). Приватні школи танцю, сезонні курси закривались і відкривались, міняли власників, адресу, назви, тому точну кількість закладів такого типу складно визначити. Лише у Львові діяло понад 20 шкіл товариських танців. Школи танців також були у Бережанах, Бориславі, Бродах, Дрогобичі, Золочеві, Коломиї, Надвірній,

Самборі, Старому Самборі, Станиславові, Стрию, Трускавці. Це були не лише школи, де освоювали танцювальні рухи і техніку, це було місце товариської розваги, обміну емоціями, тому навчання товариських танців користувалось великим попитом серед галичан. Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо аналіз діяльності шкіл товариських танців на території Західної Волині, Буковини, Закарпаття у досліджуваний період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бучик О. Наша історія. Станиславівські оголошення: школа танців і бальні ворожіння. URL: https://kurs.if.ua/news/nasha_istoriya_stanyславivski_ogoloshennya_shkola_tantsiv_i_balni_vorozhinnya_20569.html/ (дата звернення: 10.05.2020).
2. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Фонд 1. Опис 54. Справа №7035. 247 с.
3. ДАЛО Фонд 1. Опис 56. Справа № 177. 45 с.
4. ДАЛО Фонд 1. Опис 56. Справа № 2324. 51 с.
5. ДАЛО Фонд 1. Опис 56. Справа № 3209. 32 с.
6. ДАЛО Фонд 1. Опис 56. Справа №1946. 36 с.
7. ДАЛО Фонд 1. Опис 58. Справа № 374. 23 с.

8. ДАЛО Фонд 110. Опис 4. Справа № 56. 54 с.
9. Храбатин Н. Що за танець такий – каріока, або Що танцювали у міжвоєнному Станиславові. URL: <https://gk-press.if.ua/x13399> (дата звернення: 14.07.2020).

REFERENCES

1. Buchyk, O. (2015). *Nasha istoriia. Stanyславivski oholoshennia: shkola tantsiv i balni vorozhinna [Our page. Stanislavov's announcements: dance school and ball divinations]*. Retrieved from: https://kurs.if.ua/news/nasha_istoriya_stanyславivski_ogoloshennya_shkola_tantsiv_i_balni_vorozhinnya_20569.html/.
2. Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti (DALO) [State Archives of Lviv Region (DALO)]. Fond 1. Opys 54. Sprava 7035. 247 s.
3. DALO Fond 1. Opys 56. Sprava 177. 45 s.
4. DALO Fond 1. Opys 56. Sprava 2324. 51 s.
5. DALO Fond 1. Opys 56. Sprava 3209. 32 s.
6. DALO Fond 1. Opys 56. Sprava 1946. 36 s.
7. DALO Fond 1. Opys 58. Sprava 374. 23 s.
8. DALO Fond 110. Opys 4. Sprava 56. 54 s.
9. Khrabatyn, N. (2014). *Shcho za tanets takiy – karioka, abo Shcho tantsiuvaly u mizhvoiennomu Stanyславovi [What kind of dance is karioka, or what was danced in interwar Stanislaviv]*. Retrieved from: <https://gk-press.if.ua/x13399>.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2020.
The article was received 5 August 2020.